

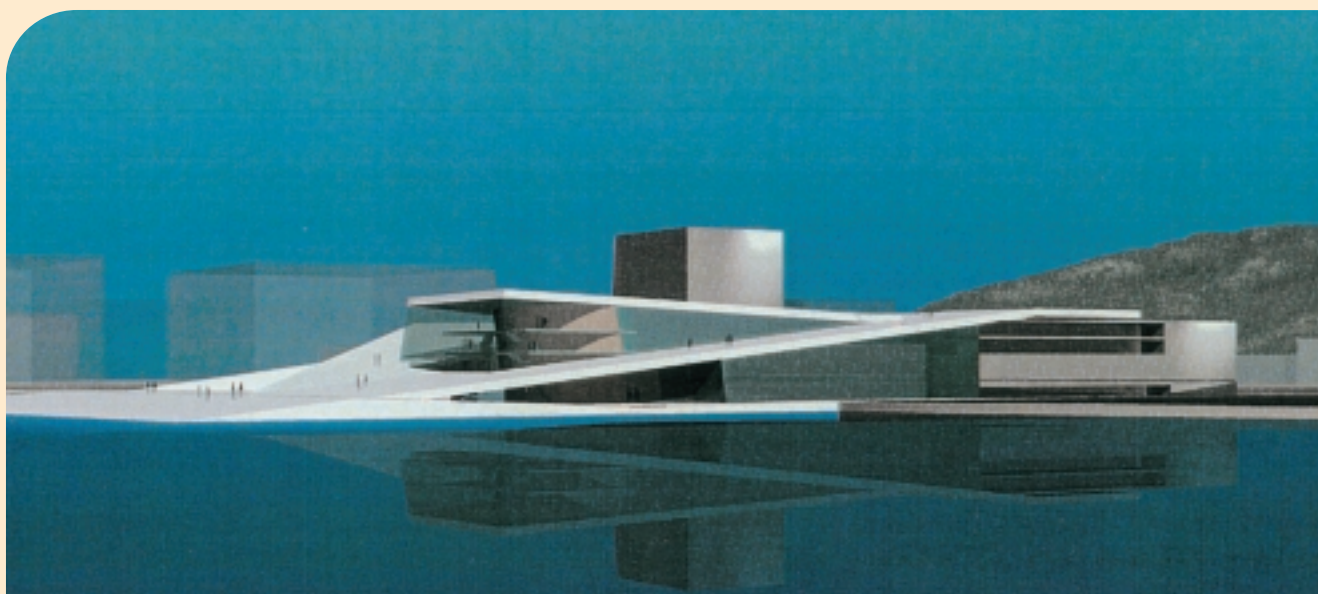
Operasjon

B J Ø R V I K A

Snøhetta klar til innsats !

Snøhetta starter nå for alvor arbeidet med det nye operabygget i Bjørvika i Oslo – mer enn glade for at kulturministeren har valgt å satse på kvalitet, fremfor å høvle budsjettet ned til det opprinnelige kostnadsanslaget.

Tekst: Hans Gudmund Tvedt

Sitat fra juryens vurdering av Snøhettas vinnerprosjekt 04321: "Utkastet tar fra byen og gir tilbake, det iscenesetter, men underordner seg likevel, og setter mennesket og operahusets egen magi og kraft i sentrum. Det skaper en uventet dynamikk både utvendig og innvendig til gagn for opera- og ballettelskere, Oslo by og det internasjonale samfunn."

En ost og en osthøvel. Dette var hva kulturminister Ellen Horn hadde med seg da hun nylig presenterte regjeringens forslag til kulturbudsjett. – En illustrasjon på at tiden for budsjettkutt etter osthøvelmetoden er over, i hvert fall hva kultursektoren angår, forklarte statsråden for de frammøtte journalistene.

Nå ser det ut til at hun akter å la liv følge lære når det gjelder operaprojektet i Bjørvika. Statsråden lot høvelen ligge, til tross for at Snøhetta Arkitekter på oppdrag fra Statsbygg har funnet fram til flere titalls mulige osthøvelkutt som kunne gjort prosjektet billigere. Og også til tross for at beregninger gjort av Statsbygg og AS Bygganalyse viste at vinnerutkastet, bearbeidet slik juryen foreslo, ville kreve en økning av kostnadsanslaget fra 1,8 til vel 2 milliarder, inflasjon ikke medregnet.

– Opera-saken er underlagt stram styring. Men operaen skal være et praktbygg i århundrer framover, og regjeringen har derfor gitt sin tilslutning til at huset kan planlegges ut fra de nye forutsetningene, sier Ellen Horn i sin begrunnelse.

Kvalitet

Som man kan tenke seg er Snøhetta vel tilfreds med Kulturdepartementets holdning.

– Vi oppfattet juryens kommentarer som både relevante og fomuftige, og mener det bearbejdede utkastet gir et meget godt utgangspunkt for et vellykket operabygg. En forenkling og nedjustering ville derimot måttet gå på bekostning av arkitektoniske eller funksjonelle egenskaper. Vi er glad for at regjeringen viser vilje til å satse på kvalitet, sier Tarald Lundevall, saksansvarlig arkitekt hos Snøhetta Arkitekter. Sammen med prosjektdirektør Kjetil Trædal Thorsen og teamleder Craig Dykers står han i spissen for en stab på 10 til 20 av arkitektkontorets medarbeidere, varierende gjennom de ulike fasene av prosjektet.

Kompleksitet

Mindre tilfredse er Snøhetta-arkitektene imidlertid med at flere presseoppslag gir inntrykk av at det er den arkitektoniske

Fortsettelse neste side →

Nyhetsbrev om
nytt operahus
Nr.2-2000

www.statsbygg.no

STATSBYGG

DEN
NORSKE
OPERA

Fra byggherrens side:

Prosjektdirektøren

Oppmerksomhet

Det nye Operahuset som skal bygges i Bjørvika omfattes med uvanlig stor oppmerksomhet. Ofte er det bare gøy når andre viser interesse for det vi er opptatt av, og det er moro å fortelle om det.

Omverdenen, og spesielt media, ønsker å få vite mest mulig om dette prosjektet for å informere sitt publikum. Kan saken vinkles på en spesiell eller oppsiktsvekkende måte, er oppmerksomheten bare større.

Med den åpenheten som i dag eksisterer i offentlig forvaltning og den aktive holdningen Statsbygg har til informasjon, kan media holde seg godt orientert om utviklingen. Det føles av og til som om de ikke bare er på høyde med oss i kunnskap, men til og med foran.

Dette stiller krav til oss. For det er slett ikke morsomt å bli "tittet i kortene" hvis vi ikke har gjort en grundig og faglig forsvarlig jobb. Vi må gjøre den i henhold til regelverk og rutiner som er satt opp for statlige virksomheter.

La oss gjøre jobben så skikkelig vi kan med en gang. Og vise det fram!

Per Ar Bjørndal

løsningen, blant annet de store skrå takflatene, som er hovedårsak til usikkerheten rundt den endelige prislappen for operabygget.

– Vi mener hovedkonseptet vårt er robust, og at det er kompleksiteten i operaprojektet generelt som er største bidragsyter til usikkerheten, sier Lundevall.

Han minner om at det arkitektoniske må forenes med hensyn til akustikk; med kunstneriske behov hos musikere, sangere og dansere; med hensynet til publikum og til praktiske og administrative funksjoner inkludert er rekke ulike håndverksfag, og dessuten omfattende og kompliserte tekniske installasjoner.

viktig å jobbe helhetlig, at teamet skisserer og modellerer uten å fortape seg i detaljer. Dette forutsetter åpenhet og samarbeid, der ideer og innspill fra alle som inngår i teamet blir ivarettatt, sier Tarald Lundevall.

Arbeidsformen er velkjent for Snøhetta, som har lagt forholdene til rette for åpne og inkluderende prosesser – også i utformingen av kontoret, som holder til i en stor industrihall i en utpreget funkisbygning ved Akerselven i Oslo.

Partnere

Det som nå er spennende for Snøhetta er hvem som blir samarbeidspartnere i den videre prosessen.

Fra venstre: Tarald Lundevall og Kjetil Trædal Thorsen

Foto: Gro Jarto

– Og usikkerheten blir ikke mindre av at det selv i global målestokk er langt mellom nye operabygg. Derfor er både erfaringsgrunnlaget og tilgangen på spesialkompetanse begrenset, supplerer kollega Thorsen. Så foreløpig må alle kostnadsanslag være nettopp dette: Anslag, og ikke nøyaktige kalkyler. Det er først i 2002, når forprosjektet er klart, at Stortinget kan få seg forelagt et endelig og pålitelig beslutningsgrunnlag.

Åpne prosesser

Hvordan angriper arkitektene så et omfattende prosjekt der både kreativitet og strukturert, systematisk arbeide er nødvendige bestanddeler?

– Særlig i de innledende fasene er det

– Så langt har vi hatt et godt samarbeide med både Den norske Opera og Statsbygg. I selve prosjekteringsfasen er det imidlertid nye arbeidsmønstre og ukjente ansikter som skal inn; ikke minst gjelder dette konsulenter innenfor en lang rekke spesialområder, sier Lundevall, og mener det er et godt stykke igjen før hele det teamet som skal skape positiv stemning rundt operaprojektet er på plass.

– Men tross alt er vel ikke dette prosjektet så forskjellig fra andre. Medieprofilen er nok høyere, og kompleksiteten stor. Likevel var biblioteket i Alexandria nesten dobbelt så omfattende, så vi er ikke skremt av størrelsen, sier Tarald Lundevall. Nå ser både han og Kjetil Trædal Thorsen fram til at arbeidet starter for fullt.

Fra brukerens side:

Operadirektøren

Viktige milepæler er nådd – nye faser ligger foran

Vi står nå på startstreken for en ny etappe fram mot virkeliggjøringen av Norges nye operahus. I de nærmeste 5-6 måneder skal de valgte rådgiverne sammen med arkitekten utvikle løsningsforslag til kravene i byggeprogrammet, innenfor de arkitekturmessige rammer som er fastlagt og ikke minst innenfor de økonomiske forutsetninger som regjering og storting har lagt for byggeprosjektet.

For å ta det siste først: Vi i Operaen har vært engstelige for eventuelle reduksjonstiltak i prosjektet som følge av den nødvendige oppjustering av kostnadsanslaget med 14 prosent etter offentliggjøringen av arkitektkonkurransens vinnerutkast. Vår oppfatning har vært klar: Prosjektet har allerede gjennom flere år vært utsatt for et betydelig press på kostnader og arealrammer og er trimmet ned på et absolutt minimumsnivå. Vi har derfor nå sterkt frarådet ytterligere reduksjoner i byggeprosjektet. Gledelig nok sier regjeringen i kommentarene til statsbudsjettet for neste år (st.prp. nr. 1) at (sitat) "med den store kulturpolitiske betydning regjeringen tillegger det nye operahuset, både funksjonelt og arkitektonisk, har regjeringen gitt sin tilslutning til at huset kan planlegges med den nevnte økningen av kostnadsanslaget".

Så til Snøhettas vinnerutkast: Operaen har sett seg meget tilfreds med utfallet av arkitektkonkurransen og er svært positiv til forslaget arkitektoniske løsning. Vi noterer juryens vurdering av at det er et utviklingsdyktig utkast som gjennom den videre bearbeiding fullt ut kan tilpasses byggeprogrammet generelt og Operaens brukerkrav spesielt. Det er også gledelig

å kunne konstatere at det ser ut til å foreligge en positiv opplutning i opinionen om det vinnende prosjekt.

En annen viktig milepæl er nådd ved Statsbyggs anbudsutlysning og utvelgelse av prosjekterende rådgivere innen ulike fag. Vi har fra Operaens side naturlig nok vært mest opptatt av hvilke konsulenter som tilknyttes prosjektet innen akustikk og teaterteknikk, og vi er glade for at Statsbygg og Operaen har hatt sammenfallende syn i valget av rådgivere innenfor de tilbud som forelå. Theatre Projects Consultants er vi vel kjente med gjennom kyndig bistand som teaterkonsulent i tidligere faser, mens sammenslutningen Brekke&Strand/Arup Acoustics representerer tung og relevant kompetanse innen romakustisk rådgivning. Vi ser nå med forventning fram mot startskuddet for skisseprosjektfasen – som blir krevende også for Operaen og dets brukerråd og brukergrupper.

Internt i Operaen er vi samtidig godt i gang med forberedelsene til vårt program for omstilling og utvikling av organisasjonen fram mot den nye virkelighet som vil møte oss i 2008. En strategiplan for omstillingsperioden (2001-2008) er under utarbeidelse og vil forhåpentlig bli sluttført tidlig på nyåret. Så får vi håpe at vår eier og bidragsyter vil følge opp med en opptrapping av rammetilskuddet i årene framover, slik at utviklingsplanen kan realiseres.

Følg med på vår videre ferd mot Bjørvika!

EN NY VERDEN ....

Når man snakker om det nye operahuset i Bjørvika, er det egentlig feil, da det egentlig ikke eksisterer noe gammelt operahus. Det er en kinosal, og ikke særlig egnet til operabruk.

Gjennom 40 år har Den Norske Opera gjort sitt beste for å gi publikum gode forestillinger av høy kvalitet. Selv om det tekniske utstyret i vårt nåværende hus ikke kan sammenlignes med et moderne operahus, gjennomføres forestillinger på et høyt nivå.

Virkeligheten er en annen. Med foreldet teknisk utstyr og få tekniske hjelpemidler har man trosset mange utfordringer både fra scenografer og regissører. Dagens operascene har ikke det man kaller undermaskineri, kun en enkelt dreieskive, og et overmaskineri er rekonstruert i 1999, men svarer ikke til en moderne operascene i internasjonal målestokk.

Framtiden ser nå lysere ut. Nytt operahus skal stå ferdig i 2008, og med en planlagt innkjørfase fra 2007. Den største enkeltavdelingen i DNO, teknisk avdeling, vil få en helt ny hverdag. En ny verden av muligheter og oppgaver vil stå klar, og det er ikke få utfordringer de står ovenfor.

Edgar Schwuchow er teknisk sjef i DNO og leder for denne store avdelingen på over 100 ansatte. Avdelingen innbefatter alt fra lyd, lys, sceneteknikk, drift, rekvisitt, malersal, møbelsnekkeri, tapetserer, smie, transport, vedlikehold, renhold og sentralbord.

Selv har Edger Schwuchow lang bakgrunn fra det teatertekniske faget. Før han ble teknisk sjef i DNO, arbeidet han 15 år som teknisk sjef ved Riksteatret med ansvar for konsulentavdelingen for bygging av kulturhus. Hans avdeling bistod arkitekter og byggherren i bygging av hus til kulturelle formål.

- Det er ingen hemmelighet at det vil bli en helt ny verden for oss i et nytt operahus. Selv er jeg allerede pensjonist når huset er planlagt å stå klart, men jeg skal være med på det store omstillingsprosjektet vi nå står ovenfor her i operaen. I dag er det ingen i den scenetekniske sektoren i avdelingen som vil kunne arbeide i det nye huset med den moderne avanserte teknikken som vårt nye operahus blir utstyrt med.

TEMA

Statsbyggs valg av øvrige rådgivere

Snøhetta blir ikke alene i den videre planleggingen av nytt operahus. Også andre tunge rådgivere er klare til innsats. Disse vil være de sentrale når det gjelder den videre planlegging/ prosjektering:

- gruppe bestående av Reinertsen Engineering ANS, Erichsen & Horgen og Ing. Per Rasmussen AS innenfor fagene bygg, geoteknikk, VVS og elektro
- Brekke Strand Arup i akustikk
- Theatre Project Consultants innen teaterteknikk

Proessen knyttet til valg av rådgivere har vært omfattende og dels arbeidskrevende, både for de deltakende anbydere og byggherren selv. I de innledende rundene er anbydere i hovedsak blitt evaluert utfra sin kompetanse og kapasitet. De som da gikk videre som aktuelle for tildeling av de ulike prosjekteringsoppdragene ble vurdert utfra sin forståelse av oppgaven, hvordan de ville legge opp prosjektgjennomføringen og pris. Anbydere ble bedt om å utarbeide en verbal beskrivelse av den tenkte løsningen på oppdraget, og det ble lagt spesiell vekt på den interne arbeidsbeskrivelsen hos rådgiver og samspillet med oppdragsgiver og øvrige rådgivere. Videre måtte anbydere legge ved utkast til en rekke planer, som organisasjons-, styrings-, dokument- og bemanningsplaner. For det endelige valget av rådgiver ble anbydernes oppgaveforståelse og skisse til systemer for prosjektgjennomføring vektlagt med 35 prosent hver, mens anbydernes pris hadde en vekt på 30 prosent.

For fagene teaterteknikk og akustikk er sentrale medarbeidere i Den Norske Opera blitt tatt med på råd før endelig valg av rådgivere.

Operasjon Bjørvika vil i senere utgaver presentere de valgte rådgiverne nærmere.

- Mange vil være pensjonerte, og vi må rekruttere nye faggrupper og fagkompetanse inn i avdelingen. Store deler av sceneteknisk stab vil måtte skaffe seg ny kompetanse for å kunne beherske ny teknologi. Derfor står omstillingsprosjektet i operaen veldig sentralt for vår avdeling. De som er her i dag er eksperter på dette huset, og for å møte den nye sceneteknologien må det store omstruktureringer til, sier Edgar Schwuchow.

- Det er ikke slik at mennesket kan bli erstattet av en maskin, selv om teknologien forbedres. Opera er teater, og teater handler fortsatt om mennesker, – og mennesker som den største arbeidsfaktoren. Det vi kommer til å trenge er flere spesialister på ulike tekniske fagfelt som kan beherske den avanserte teknikken vi vil møte i det nye operahuset.

Arkitektkonkurransen

Alle verdensdeler var representert i arkitektkonkurransen om nytt operahus. I alt meldte 379 deltakere seg på i konkurransen og 245 sendte inn forslag. 5 av disse ble avvist pga brudd på konkurransens bestemmelser.

Av de 240 forslagene som ble bedømt sto Sør-Afrika for 1 forslag, Australia for 5, 11 bidrag kom fra Asia hvorav 5 fra Japan. 20 fra Nord- og Syd-Amerika, fra Brasil til Grønland, (14 fra USA).

Fra Europa kom det ca 200 forslag fordelt på 26 land.
44 fra Norge
23 fra Norden for øvrig
40 fra Tyskland

visste du at.....

Danmark skal få ny opera til en prislapp av 1.5 mill. DKR. (ca 1.6 mill. NOK). Den skal bygges på Holmen, rett over havnen i forhold til Amalienborg slott. Navnet blir Margrethe Operaen og det er den danske skipsrederen Mærsk Mc-Kinney Møller som skal stå for finansieringen.

Den nye operaen skal kun ha en sal og en scene med sitteplass til 1800, og skal stå ferdig i 2006. Noe av grunnen til den raske ferdigstillingen er at en privat opera slipper unna byråkratiet. Her blir det ingen forundersøkelse, ingen arkitektkonkurranse, tomten ligger klar til å begynne gravingen.

Beijing skal få ny opera med i alt 6500 sitteplasser fordelt på 4 saler – med 2500 sitteplasser i operasalen. Byggearbeidene begynte i april i år og allerede om to år skal operaen stå ferdig. Budsjettet på ca 3 milliarder kroner ligger an til å bli overskredet.

Opera sjon

B J Ø R V I K A

Utgiver:
Roar Bjordal, prosjekt-
direktør, Statsbygg
Ansvarlig redaktør:
Bente Myhre Haast, direktør
samfunnskontakt, Statsbygg

I redaksjonen:
Inger Schedell Flattum,
DNO
Gisle Stenersen, DNO
Randi Merethe Rogstad,
Statsbygg
Anne Britt Pedersen,
Statsbygg

e-mail: opera@statsbygg.no
internett: www.statsbygg.no

DEN
NORSKE
OPERA

STATSBYGG

